

Banský náučný chodník Pezinok

Banský náučný chodník (BNCH) približuje banskú činnosť od stredoveku do nedávnej minulosti. Prechádza oblasťami ťažby pyritových a antimónových rúd a okrajovo sa dotýka ťažby zlata. Začína pri Pinelovej nemocnici v Pezinku na mieste, kde v stredoveku stála banícka osada Zumberg.

Prechod trasou s 11. zastávkami Vám zaberie približne dve a pol hodiny a prevedie vás miestami zašlej slávy baníckej histórie

Chodník je prístupný pre verejnosť formou individuálnej turistiky. Je schodný naozaj pre každého. Značený je zelenobiелou banskou značkou.

① Zumberg, banícka osada vznikla v druhej polovici 13. storočia. Založili ju nemeckí kolonisti. V roku 1390 bol v dedine už kostol (Zsombereg ecclesia) a fara.

Na mieste bývalej baníckej osady Zumberg postavili v roku 2010 členovia baníckeho spolku kaplnku sv. Klementa patróna baníkov.

② Železité kúpele sa nachádzali na pravom brehu starého potoka, na úpäti vrchu Ober Hausberg.

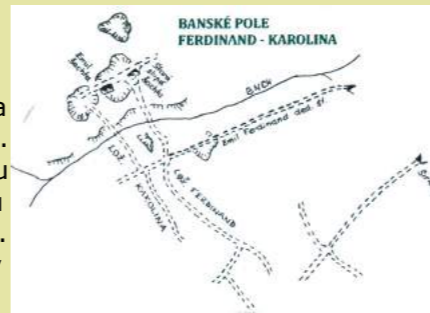
Spomínajú sa už v roku 1590. Patrili mestskému magistrátu.

V murovanej kúpeľnej budove z roku 1777 bola možnosť ubytovania a v kabínkach už bol prívod teplej a studenej vody. Voda, využívaná na prevádzku, vytekala zo štôlni Ferdinand a Jozef. Účinky liečivej vody boli priaznivé na vodnatieľku, obličkový piesok, vyrážky, bolesti ľôv a iné neduhy. Kúpele zanikli roku 1923.

③ Pôvodná základňa starých baní. Pred vybudovaním závodu v bočnom údolí Hrubej doliny sa v týchto miestach nachádzali správne a prevádzkové banské budovy. V blízkosti sa nachádzalo viacero mlynov, medzi nimi aj stupy a tiež fabrika na výrobu papiera.

④ Pyritové ložisko Ferdinand - Karolína. Ťažba pyritu sa začína na prelome 18. a 19. storočia. Bol základnou surovinou pre výrobu síry a kyseliny sírovej. Na ložisku sa ešte v 50-tych rokoch min.

Zo starších banských diel tu existovali Emil šachta, štôlna Emil, Gedeón, Hilár a Ferdinand dedičná štôlna.

Ferdinand dedičná štôlna. Stav v roku 2016

⑤ Zlaté baníctvo. Pezinské zlaté baníctvo je rozdelené na dve obdobia:

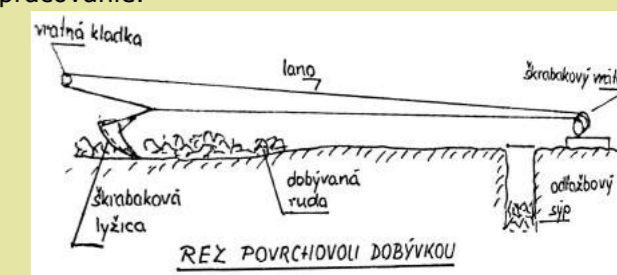
a) Stredoveké dobývanie, povolené v roku 1339 kráľom Karolom Róbertom, predstavovalo rýžovanie v potokoch a dobývanie na nájdených východoch zlatých žíl na povrch. Údaje zo 16. a 17. storočia nemáme.

Listina kráľa Karola Róberta

b) Oživenie ťažby zlata Jozefom Entzlerom v 18. storočí. Jeho ťažiarstvo Mariana, Terezia a Jozef (MTJ) vykonávalo banské práce v starých štôlniach v lokalite Altstadt. Úspechy mal striedavé, rovnako ako jeho nasledovníci. V Slniečnom údolí dal postaviť tajch na dostatok vody pre stupy.

⑥ Povrchové dobývanie. Časť antimónového ložiska nachádzajúca sa tesne pod povrchom bola vydobývaná povrchovým spôsobom. Rudné časti po rozrušení vrtno-trhacími prácami boli škrabákovým vrátkom dopravované do zásobníka a z neho pomocou lokomotívy na ďalšie spracovanie.

⑦ Ťažba antimónovej rudy. Začiatok ťažby antimónu sa datuje do roku 1790. Ťažba bola nepravidelná, vykonávaná menšími ťažiar-skými spoločnosťami. Zintenzívnenie nastalo začiatkom 20. storočia, no najmä po roku 1939.

Otočný výsypník v Antimonovej štôlni stav v roku 2016

Ložisko bolo sprístupnené viacerými štôľňami. Spôsoby dobývania sa menili, rovnako ako súvisiace prostriedky banskej techniky: vrtno-trhacia technika, nakladacia a dopravná technika. Spočiatku sa ťažila ruda o kovnatosti okolo 2% Sb, neskôr už od 1,2% Sb.

⑧ Pyritová štôlna. Slúžila ako prípravná chodba pre dobývanie pyritu. Jej úvodné časti sa začali raziť v roku 1939. Neskôr bola predĺžená SZ smerom a po vyrazení Centrálného sýpu, slúžila ako hlavná dopravná chodba. V rámci geologického prieskumu sa pokračovalo SZ aj JV smerom. Štôlna slúži na odvodňovanie celej centrálnej časti ložiska. Banská doprava je rozdelená na zvislú a vodorovnú. Pre zvislú dopravu sú vybudované medzi mimoúrovňovými chodbami sýpy, pre vodorovnú sa používajú banské vozy.

⑨ Úpravňa – spracovanie rudy. V minulosti sa obohacovanie vyťaženej antimónovej rudy robilo pred ústiami štôlní. Postupne sa kvalita zvyšovala strojnými a chemickými vynálezmi.

V Pezinku bola v roku 1906 daná do prevádzky prvá flotačná úpravňa rudy v Rakúsko-Uhorsku.

⑩ Ťažobný závod – Rudné bane Pezinok. Názov Rudné bane sa používa od roku 1950. Dovtedy sa nazývali Antimónové banícke a hutnícke závody (od 1926) a Rudné bane a hutny na farebné kovy (od 1946).

S vývojom techniky a nových technológií sa zvyšovalo aj množstvo spracovanej rudy z 15 (1956) až na 47 tisíc ton (1986). Počet pracovníkov závodu sa pohyboval od 80 do 120. Podľa svetovej klasifikácie je pezinské ložisko hodnotené ako stredne veľké.

⑪ Štôlna Budúcnosť je najmladšie banské dielo závodu. Jeho poslaním bolo overiť juhovýchodné pokračovanie antimónového ložiska. Nafárané boli zrudnenia na Čiernej poruche, Plochej a Peter žile. V súčasnosti je v štôlni viacero závalov.

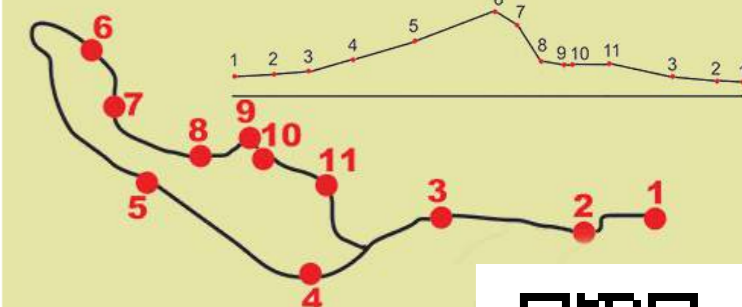

nakladač NL-12 zanechaný v štôlni Budúcnosť. stav v roku 2016

Každoročne členovia Malokarpatského baníckeho spolku, usporadúvajú prechod BNCH aj s odborným výkladom.

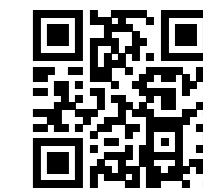
Akcia sa koná vždy v druhú májovú sobotu a za každého počasia. Pri poslednej informačnej tabuli pri štôlni Budúcnosť, je zároveň pre návštevníkov pripravené malé občestvenie.

Radi Vás privítame.

Náčrt trasy a výškový profil BNCH

Dĺžka trasy BNCH vrátane opakovaného úseku je 6750 m, prevýšenie je 156 m.

V prípade záujmu o sprievod s výkladom aj v iný termín, prosím volajte : 0905300884, alebo 0904400876

Fotografie a dizajn : Stanislav Kovačič
Vydal : Malokarpatský banícky spolok © 2017